

Ομιλία με τίτλο:

Νίκη Γουλανδρή: Η ίδρυση του ΕΚΒΥ ως παραρτήματος του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας και η πολυετής πορεία του στην υπηρεσία της ελληνικής φύσης

1) Το 1990 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ελληνικό Υπουργείο Περιβάλλοντος ζητούν από το Μουσείο Γουλανδρή να αναλάβει την ίδρυση ενός επιστημονικού φορέα που θα μελετά την ελληνική φύση και βιοποικιλότητα, θα αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη διάσωσή της και θα συμβουλεύει την ελληνική Πολιτεία.

2) Επρόκειτο για μεγάλη ευθύνη. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Μουσείου, αποτελούμενο από τον Άγγελο Γουλανδρή, την Νίκη Γουλανδρή και τη νυν Πρόεδρο κα Φαλή Βογιατζάκη, την αποδέχθηκε, αναγνωρίζοντας την ανάγκη να υποστηριχθεί η ελληνική πολιτεία, ώστε να αναλάβει ενεργό δράση για το φυσικό περιβάλλον και να ανταποκριθεί στις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις της. Ο Άγγελος και η Νίκη Γουλανδρή έθεσαν από κοινού τα θεμέλια και η Νίκη Γουλανδρή ανέλαβε να καθοδηγήσει προσωπικά την ίδρυση και τη λειτουργία του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων- Υγροτόπων (ΕΚΒΥ).

3) Ως πρώτο βήμα επιλέγει τους αείμνηστους Π.Α. Γεράκη, καθηγητή οικολογίας και Σ. Ντάφη, καθηγητή δασολογίας να τεθούν επικεφαλής του εγχειρήματος. Το πνεύμα και η μακρά παράδοση του Μουσείου, η εμπέλεια και οι διεθνείς διασυνδέσεις της Νίκης Γουλανδρή, και η άκοπη προσπάθειά της να υποστηριχθεί το ΕΚΒΥ έδωσαν καρπούς. Το ΕΚΒΥ ξεκίνησε δυναμικά, καλύπτοντας τους υγροτόπους, το Δίκτυο NATURA 2000, την Οδηγία για τα Ύδατα, και τα δάση ως οικοσυστήματα.

4) Η προσπάθεια ξεκίνησε από τους υγροτόπους, τομέα γνώσης και ειδικού ενδιαφέροντος του Π.Α.Γ. Αρχική ενέργεια ήταν η πρώτη συστηματική απογραφή υγροτόπων, που έγινε το 1994. Από τότε αναλήφθηκαν πολλές δράσεις. Ενδεικτικά αναφέρω τα ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα για τη χρήση γεωπαρατήρησης στην παρακολούθηση και αξιολόγηση υγροτόπων και περιοχών Natura, την αποκατάσταση υγροτόπων όπως οι λίμνες Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη, την εκτίμηση τρωτότητας και την εκπόνηση στρατηγικής για την προσαρμογή των υγροτόπων της Αττικής στην κλιματική αλλαγή κ.λπ. Αξίζει να υπογραμμισθεί το γεγονός ότι, ότι εσείς ως βουλευτές, διασφαλίσατε την ανάσχεση της υποβάθμισης υγροτόπων της Αττικής με την ψήφιση ειδικής διάταξης του νόμου 4559/2018, στηριζόμενοι στην επιστημονική τεκμηρίωση του ΕΚΒΥ.

Το ΕΚΒΥ διατηρεί διεθνή παρουσία σε θέματα υγροτόπων και μεταφέρει τεχνογνωσία. Μετέχει στη μεσογειακή πρωτοβουλία MedWet. Το διάστημα αυτό, στο πλαίσιο του έργου INTERREG WETMAINAREAS, συντονίζει τις δράσεις που αφορούν στη χαρτογράφηση, απογραφή και αξιολόγηση της οικολογικής σύνδεσης των υγροτόπων σε πέντε χώρες της Βαλκανικής Μεσογείου.

Στην Ελλάδα, επικαιροποιεί την απογραφή και χαρτογράφηση των υγροτόπων, σε συνεργασία με το Εθνικό Αστεροσκοπείο, και ετοιμάζει επιστημονικά τεκμηριωμένη πρόταση οριοθέτησης και θεσμικής προστασίας για τους υγροτόπους στη Θεσσαλία και τις λεκάνες των ποταμών Αώου, Αξιού και Νέστου.

5) Το ΕΚΒΥ έχει συνδέσει το όνομά του με το Δίκτυο Natura 2000. Ξεκίνησε με τον επιστημονικό συντονισμό του μεγάλου έργου καταγραφής των οικοτόπων και ειδών της χώρας για την ίδρυση του Δικτύου Natura 2000 και υποστήριξε το Υπουργείο Περιβάλλοντος σε όλα τα βήματα λειτουργίας του δικτύου: χαρτογράφηση, πιλοτικά σχέδια διαχείρισης, αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα κ.ά.

Σήμερα, συνεργάζεται με το Υπουργείο Περιβάλλοντος για την εμπρόθεσμη υποβολή των εθνικών εξαετών εκθέσεων εφαρμογής των Οδηγιών για τους Οικοτόπους (προθεσμία 30/4/2019) και για τα πουλιά (προθεσμία 31/7/2019). Επίσης, μετέχει στον συντονισμό εκπόνησης ΕΠΜ και σχεδίων διαχείρισης για όλες τις περιοχές Natura.

7) Μεγάλο ήταν πάντα το ενδιαφέρον της κυρίας Γουλανδρή για τα δάση, για τα οποία υλοποίησε πολλές και σημαντικές πρωτοβουλίες, σε συνεργασία με τον Σ. Ντάφη. Η συνεργασία τους ξεκίνησε από τη μεγάλη έκθεση για τα δάση που δημιούργησε το Μουσείο τη δεκαετία του 1980. Έκτοτε έγιναν πολλά. Ενδεικτικά μόνο να αναφέρω την αποκατάσταση του μοναδικού στην Ευρώπη φοινικοδάσους στα Βάι της Κρήτης και την ανόρθωση υποβαθμισμένων δασών του Αγίου Όρους και του παραποτάμιου δάσους του Νέστου.

Για τη συμβολή του στην αποκατάσταση των καμένων δασών Μαύρης Πεύκης στον Πάρνωνα, το Μουσείο-ΕΚΒΥ βραβεύτηκε στο πλαίσιο απονομής των πρώτων Βραβείων Natura 2000 το 2014.

Σημαντικός σταθμός ήταν επίσης το έργο LIFE+ AdaptFor «Προσαρμογή της διαχείρισης των δασών στην κλιματική αλλαγή στην Ελλάδα», το οποίο βραβεύτηκε ως ένα από τα Καλύτερα Έργα στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τη διετία 2016 - 2017.

Σήμερα το ΕΚΒΥ συνεργάζεται με το Υπουργείο Περιβάλλοντος για την «Οικοδόμηση συνεργασιών, ανάπτυξη δεξιοτήτων και ανταλλαγή γνώσεων για τα δάση του δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα», με το έργο LIFE ForestLife.

8) Σημαντικό έργο παράγεται επίσης στον τομέα των υδάτων. Από το 2013, διαρκής είναι η παρακολούθηση 50 ελληνικών λιμνών της χώρας, στο πλαίσιο του εθνικού δικτύου παρακολούθησης της ποιότητας και ποσότητας των υδάτων της. Για πρώτη φορά έχουμε ως χώρα χρονοσειρές δεδομένων, τα οποία καλύπτουν όλο το εύρος των παραμέτρων της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα (στάθμη, σύνδεση με υπόγεια ύδατα, φυσικοχημικές παράμετροι, βιολογικά ποιοτικά στοιχεία, μορφολογία κ.λπ.) και με την απαιτούμενη συχνότητα (μηνιαία ή εποχικά, κατά περίπτωση). Τα δεδομένα αυτά επιτρέπουν όχι μόνο την αξιολόγηση της κατάστασης των υδάτων, αλλά και τον ορθό σχεδιασμό της χρήσης τους. Η συμβολή της κας Γουλανδρή και του Μουσείου στην αδιάλειπτη παρακολούθηση υπήρξε καθοριστική, καθώς οι δειγματοληψίες και αναλύσεις δεν διακόπηκαν ακόμη και όταν δεν καταβαλλόταν η χρηματοδότηση του σχετικού έργου από το ΕΣΠΑ.

9) Το έργο του όλου ιδρύματος και της κυρίας Γουλανδρή προσωπικά στην περιβαλλοντική ενημέρωση και εκπαίδευση είναι ίσως η πιο γνωστή πλευρά του έργου της. Σε αυτό εντάχθηκε και το ΕΚΒΥ, με πολλά έργα και δράσεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης, καθώς και με έργα περιβαλλοντικής ερμηνείας και ανάδειξης περιοχών (Όλυμπος, Αξίος, Βόλβη, Πίνδος, ...).

10) Η Νίκη Γουλανδρή καθόρισε το έργο του ΕΚΒΥ, θέτοντας ως επικεφαλής τους κατάλληλους ανθρώπους (Π.Α. Γεράκης, Σ. Ντάφης), ενεργοποιώντας δυνάμεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, εμπνέοντας, συμβουλευόντας, καθοδηγώντας αλλά και

χρηματοδοτώντας και επιλύοντας προβλήματα, όποτε χρειαζόταν. Χωρίς αυτήν, το έργο που επιτέλεσε το ΕΚΒΥ δεν θα ήταν δυνατό.

Αλλά όχι μόνο αυτό. Με τον τρόπο που πορεύθηκε και εργάστηκε, η Νίκη Γουλανδρή διαμόρφωσε τις προϋποθέσεις ώστε το ΕΚΒΥ να αποτελεί αρωγό και συμπαραστάτη της ελληνικής πολιτείας στα θέματα φύσης, βιοποικιλότητας και υδάτων ακόμη και όταν η ίδια δεν είναι πια εδώ.

Σήμερα συνεχίζουμε το έργο που ξεκίνησε η κα Νίκη Γουλανδρή με την αμέριστη υποστήριξη της Προέδρου και του ΔΣ του Μουσείου και την άμεση καθοδήγηση του Προέδρου του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ΕΚΒΥ κ. Κωνσταντίνου Μενουδάκου.